

Brusel 12. června 2017
(OR. en)

9303/17

ECOFIN 406
UEM 155
SOC 386
EMPL 300
COMPET 403
ENV 502
EDUC 230
RECH 186
ENER 225
JAI 485

POZNÁMKA

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Č. dok. Komise:	ST 9247/17 ECOFIN 377 UEM 126 SOC 355 EMPL 270 COMPET 372 ENV 472 EDUC 200 RECH 156 ENER 196 JAI 447 - COM(2017) 514 final
Předmět:	Doporučení pro DOPORUČENÍ RADY k národnímu programu reforem Litvy na rok 2017 a stanovisko Rady k programu stability Litvy z roku 2017

Delegace naleznou v příloze výše uvedený návrh doporučení Rady ve znění revidovaném a dohodnutém několika výbory Rady na základě návrhu Komise COM(2017) 514 final.

DOPORUČENÍ RADY

ze dne ...

**k národnímu programu reforem Litvy na rok 2017
a stanovisko Rady k programu stability Litvy z roku 2017**

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 121 odst. 2 a čl. 148 odst. 4 této smlouvy,

s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik¹, a zejména na čl. 5 odst. 2 uvedeného nařízení,

s ohledem na doporučení Evropské komise,

s ohledem na usnesení Evropského parlamentu,

s ohledem na závěry Evropské rady,

s ohledem na stanovisko Výboru pro zaměstnanost,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a finančního výboru,

s ohledem na stanovisko Výboru pro sociální ochranu,

s ohledem na stanovisko Výboru pro hospodářskou politiku,

¹ Úř. věst. L 209, 2.8.1997, s. 1.

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Dne 16. listopadu 2016 přijala Komise roční analýzu růstu, jež zahájila evropský semestr pro koordinaci hospodářských politik pro rok 2017. Priority této roční analýzy potvrdila ve dnech 9. a 10. března 2017 Evropská rada. Dne 16. listopadu 2016 přijala Komise na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1176/2011² zprávu mechanismu varování, ve které Litva není uvedena mezi členskými státy, u nichž bude proveden hloubkový přezkum. Téhož dne přijala Komise rovněž doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny, které bylo potvrzeno na zasedání Evropské rady ve dnech 9. a 10. března 2017. Rada přijala dne 21. března 2017 doporučení týkající se hospodářské politiky eurozóny („doporučení pro eurozónu“)³.
- (2) Vzhledem k úzké provázanosti ekonomik v hospodářské a měnové unii by Litva jakožto členský stát, jehož měnou je euro, měla zajistit, aby doporučení pro eurozónu, jak je promítnuto do níže uvedeného doporučení č. 2, bylo plně a včas provedeno.
- (3) Dne 22. února 2017 byla zveřejněna zpráva o Litvě pro rok 2017. V této zprávě byl posouzen pokrok, jež Litva učinila v plnění jí určených doporučení přijatých Radou dne 12. července 2016, v přijímání opatření v návaznosti na doporučení přijatá v předchozích letech a v plnění národních cílů v rámci strategie Evropa 2020.
- (4) Dne 27. dubna 2017 předložila Litva svůj národní program reforem na rok 2017 a dne 28. dubna 2017 svůj program stability z roku 2017. Vzhledem k jejich provázanosti byly oba programy posuzovány současně.

² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1176/2011 ze dne 16. listopadu 2011 o prevenci a nápravě makroekonomické nerovnováhy (Úř. věst. L 306, 23.11.2011, s. 25).

³ Úř. věst. C 92, 24.3.2017, s. 1.

- (5) Relevantní doporučení pro jednotlivé země byla zohledněna při programování evropských strukturálních a investičních fondů (dále jen „ESI fondy“) na období 2014–2020. V souladu s článkem 23 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013⁴ může Komise členský stát požádat, aby svou dohodu o partnerství a příslušné programy přezkoumal a navrhl změny, je-li to nezbytné, aby se podpořilo provádění příslušných doporučení Rady. Podrobnosti o tom, jak bude Komise uvedené ustanovení používat, byly uvedeny v pokynech k uplatňování opatření propojujících účinnost ESI fondů s řádnou správou ekonomických záležitostí.
- (6) Na Litvu se v současné době vztahuje preventivní složka Paktu o stabilitě a růstu. Ve svém programu stability z roku 2017 litevská vláda plánuje zlepšení celkového salda ze schodku ve výši 0,4 % HDP v roce 2017 na přebytek ve výši 1,3 % HDP v roce 2020. Plánuje se, že střednědobý rozpočtový cíl – tj. schodek ve výši 1 % HDP ve strukturálním vyjádření – bude v programovém období splněn s rezervou. Povolенý postup korekce zahrnuje systémovou důchodovou reformu zahájenou v roce 2016. V roce 2017 odráží další rozsáhlé strukturální reformy trhu práce a důchodového systému. Podle programu stability z roku 2017 by měl poměr veřejného dluhu k HDP klesnout ze 40,2 % HDP v roce 2016 na 33,8 % HDP v roce 2020. Makroekonomický scénář, z něhož tyto rozpočtové projekce vycházejí, je reálný. Zároveň ale nebyla dostatečně specifikována opatření potřebná k dosažení plánovaných cílových přebytků od roku 2018.

⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 (Úř. věst. L 347, 20.12.2013, s. 320).

- (7) Litva ve svém programu stability z roku 2017 požádala, aby mohla využít dočasnou odchylku ve výši 0,5 % HDP v rámci preventivní složky na základě „Společně dohodnutého postoje k flexibilitě v rámci Paktu o stabilitě a růstu“, který potvrdila Rada ve složení ECOFIN v únoru 2016, a to vzhledem k plánovanému provedení rozsáhlejších strukturálních reforem s pozitivním dopadem na dlouhodobou udržitelnost veřejných financí. To se týká zejména zvýšení udržitelnosti důchodového systému díky posílené valorizaci a postupnému navyšování odpracovaných let započitatelných pro důchod. Reformy se však zarazily u zavedení automatické vazby mezi věkem odchodu do důchodu a nadějí dožití. Kromě toho, reformy modernizují pracovněprávní vztahy zavedením nových typů pracovních smluv, kratší výpovědní lhůty, nižšího odstupného a flexibilnější pracovní doby. Reformy rovněž posilují rozsah a přiměřenost dávek v nezaměstnanosti a dávek sociálního pojištění, rozšiřují oblast působnosti aktivních politik na trhu práce a snižují míru nezákonného zaměstnávání a zaměstnávání bez pojištění. Podle odhadu orgánů mají reformy pozitivní dopad na udržitelnost veřejných financí tím, že v dlouhodobém výhledu přinesou průměrné roční úspory výdajů na důchody ve výši až 3,8 % HDP, zatímco část reformy týkající se trhu práce může zvýšit průměrný roční počet zaměstnaných osob až o 10 %, což se zdá být poměrně realistické. Proto v případě, že tyto reformy budou plně a včas provedeny, budou mít pozitivní dopad na udržitelnost veřejných financí. Na základě výše uvedeného lze v současnosti stanovit, že Litva splňuje podmínky pro udělení požadované dočasné odchylky v roce 2017, za předpokladu, že odpovídajícím způsobem provede dohodnuté reformy, což bude v rámci evropského semestru monitorováno. Avšak vzhledem k tomu, že je nutné zajistit, aby se pokračovalo v plnění minimální referenční hodnoty (tj. strukturálního schodku ve výši 1,5 % HDP), a že se musí vzít v úvahu odchýlení dříve povolené na základě zvláštního ustanovení o systémové důchodové reformě (0,1 % HDP), může být nyní Litvě udělena další dočasná odchylka ve výši 0,4 % HDP pro rok 2017, což je o něco méně než požadovaná odchylka ve výši 0,5 % HDP.

- (8) Dne 12. července 2016 Rada Litvě doporučila, aby v roce 2017 zajistila, že se odchylka od střednědobého rozpočtového cíle omezí na povolené odchýlení spojené se systémovou důchodovou reformou.⁵ S ohledem na odchýlení spojené s důchodovou reformou povolené pro rok 2016 a na dočasnou odchylku spojenou s provedením strukturálních reforem poskytnutou pro rok 2017 by mělo být umožněno, aby se v roce 2017 strukturální saldo zhoršilo o 1,3 % HDP. Podle prognózy Komise z jara 2017 by měla Litva tento požadavek v roce 2017 splnit. V roce 2018 by měla Litva splnit svůj střednědobý rozpočtový cíl, a to s ohledem na povolené odchylky pro rok 2016 související s provedením systémové důchodové reformy a pro rok 2017 související s provedením strukturálních reforem, jelikož dočasné odchylky se převádějí do období tří let. Podle prognózy Komise z jara 2017 to je v souladu s maximální nominální mírou růstu čistých primárních veřejných výdajů⁶ ve výši 6,4 % v roce 2018, což odpovídá zhoršení strukturálního salda ve výši -0,6 % HDP. Při nezměněné politice se očekává, že Litva tento požadavek v roce 2018 splní. Celkově se Rada domnívá, že by Litva měla ustanovení Paktu o stabilitě a růstu v letech 2017 a 2018 dodržet.
- (9) V návaznosti na poslední zvýšení nezdánitelné minimální mzdy bylo v posledních letech výrazně sníženo daňové zatížení osob s nízkými příjmy a nyní se blíží průměru Unie. Zároveň bylo omezeno kompenzační navyšování daně a následkem toho patří daňové příjmy v poměru k HDP k nejnižším v Unii, což omezuje schopnost Litvy řešit sociální problémy v zemi. Nízké daňové příjmy jsou dány poměrně vysokým podílem stínové ekonomiky a relativně nízkými příjmy z ekologických daní a zdanění kapitálu.

⁵ Litva se může v letech 2017 a 2018 odchýlit od svého střednědobého rozpočtového cíle o povolenou odchylku pro rok 2016 související s provedením systémové důchodové reformy, jelikož dočasné odchylky se převádějí do období tří let.

⁶ Čisté veřejné výdaje tvoří celkové vládní výdaje s vyloučením výdajů na úroky, výdaje na programy Unie, které jsou v celé výši pokryté z fondů EU, a nediskreční změny výdajů na podporu v nezaměstnanosti. Litvou financovaná tvorba hrubého fixního kapitálu je rozložena do čtyřletého období. Zohledněna jsou diskreční opatření na straně příjmů nebo zvýšení příjmů povinné na základě zákona; jednorázová opatření na straně příjmů i na straně výdajů jsou kompenzována.

- (10) I když Litva dosáhla v minulých letech značného pokroku ve výběru DPH, je její výpadek příjmu z DPH jedním z nejvyšších v Unii. K problému nízkého výběru daní přispívají nedostatky v přiznávání mezd. Zvýšení daňové morálky by navýšilo rozpočtové příjmy a zlepšilo spravedlnost daňového systému a výkonnost ekonomiky.
- (11) Růst indexu závislosti starých osob se bude zřejmě zrychlovat, a nezmění-li se stávající předpisy upravující důchody, výdaje na důchody v poměru k HDP do konce roku 2030 vzrostou o přibližně 50 %. Pro snížení náporu, jaký budou představovat výdaje na důchody pro veřejné finance, je zásadní, aby byla zavedena vazba mezi důchodovými dávkami a nadějí dožití.
- (12) Litva odložila vstup v platnost nového zákoníku práce a dalších právních předpisů týkajících se nového sociálního modelu. To jí poskytuje příležitost zajistit vhodnou rovnováhu mezi flexibilitou a jistotou v pracovněprávních vztazích. Velkou výzvou pro Litvu i nadále zůstává vysoký počet lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, spolu s rostoucí nerovností v oblasti příjmů. Poměr mezi příjmy nejbohatších 20 % domácností a nejchudších 20 % domácností vzrostl z 5,3 v roce 2012 na 7,5 v roce 2015 a patří k druhému nejvyššímu v Unii. To má negativní dopad na hospodářský růst, makroekonomickou stabilitu a rozvoj společnosti podporující začlenění. Kvůli nízkým výdajům na sociální ochranu není v současné době záchranná sociální síť schopna tento problém účinně řešit. Kromě toho rozdíl v nerovnosti příjmů před zdaněním a po něm a před sociálními transfery a po nich je jedním z nejnižších v Unii. Vláda však učinila z boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení svoji prioritu. Právní předpisy týkající se nového sociálního modelu počítají se zvýšením rozsahu a přiměřenosti dávek v nezaměstnanosti. Rovněž se jedná o zlepšení přiměřenosti sociální pomoci. Tato významná rozhodnutí ještě musí být přijata a poté realizována. Pokud jde o řešení chudoby starších osob, Litva v roce 2016 přidala do předpisů o důchodovém systému mechanismus valorizace, který může být použit ke zlepšení přiměřenosti důchodových dávek.

- (13) Je důležité, aby Litva řešila výzvy v oblasti dovedností a zabývala se negativními účinky úbytku populace v produktivním věku. Podíl žáků s nedostatečnými základními dovednostmi je stále vysoký. Navzdory vysoké míře dosaženého terciárního vzdělání je vysokoškolské vzdělávání poznamenáno nedostatečnou kvalitou a finančními pobídkami, které podporují kvantitu a neefektivnost nad výkonností. Je třeba napřít úsilí k zajištění vysoce kvalitní výuky na všech úrovních vzdělávání (včetně reformy kariérního postupu a pracovních podmínek). To má zásadní význam pro řešení slabých výsledků a nedostatků ve vzdělávání a zajištění kvality vysokoškolského vzdělávání (včetně zavedení financování založeného na výkonnosti a konsolidace vysokoškolských institucí). Trvale nízká úroveň účasti dospělých na vzdělávání v Litvě brání účinnosti reforem trhu práce a rozvoji lépe kvalifikované pracovní síly. Litva se zaměřila na zvýšení nabídky a relevantnosti veřejně poskytovaných vzdělávacích příležitostí, ale zatím to nepřineslo hmatatelné výsledky. K dosažení vyšší a udržitelné úrovně účasti dospělých na vzdělávání musí Litva také povzbuzovat jednotlivce, aby se začali vzdělávat, a více motivovat zaměstnavatele, aby svým zaměstnancům poskytovali vzdělávací příležitosti.
- (14) Míra nezaměstnanosti mezi málo kvalifikovanými a středně kvalifikovanými jednotlivci je stále nad průměrem Unie. Osoby se zdravotním postižením se potýkají s vysokou mírou chudoby, která je částečně způsobena jejich mizivým začleněním na trhu práce. Aktivní opatření na trhu práce mají v současnosti pouze omezený podíl na pomoci lidem znovu se začlenit na litevský trh práce. Litva má značné možnosti, jak zvýšit integraci na trhu práce, včetně rozšíření podpůrných opatření pro osoby se zdravotním postižením. To například zahrnuje rozšíření podporovaného zaměstnávání a programu profesní rehabilitace a zvýšení dostupnosti finančních prostředků na rehabilitaci. Nedávno přijatý zákon o zaměstnanosti může potenciálně zlepšit ustanovení o aktivních opatřeních na trhu práce.
- (15) Litva učinila v minulých letech pokrok ve zlepšování sociálního dialogu. Sociální partneři se aktivně účastnili jednání o novém zákoníku práce a novém sociálním modelu a vláda zavedla akční plán na posílení sociálního dialogu. Jeho cílem je navýšit kapacity sociálních partnerů, podporovat kolektivní vyjednávání a zlepšit sociální dialog na všech úrovních.

- (16) Zdravotní stav litevské populace má i nadále výrazně negativní dopad na potenciálně dostupnou pracovní sílu a produktivitu práce. Ačkoli se vyvíjí úsilí přeměrovat pacienty na nákladově efektivnější typy zdravotní péče, výkonnost systému zdravotnictví je i nadále omezena značným využíváním nemocniční péče a nízkými výdaji na prevenci a veřejné zdraví. Finanční spoluúčast je velmi vysoká, zejména u léčiv.
- (17) Nepříznivý demografický vývoj znamená, že hospodářský růst bude čím dál tím více záviset na produktivitě práce. V období 2000–2015 měla Litva jeden z nejvyšších růstů produktivity práce mezi členskými státy. Tempo tohoto růstu se však v poslední době zpomalilo. Litevské veřejné investice trpí špatným plánováním a slabou vazbou na strategické cíle země. Intenzita výzkumu a vývoje ve veřejném sektoru se zvýšila na hodnotu, která mírně převyšuje průměr Unie v roce 2015, zatímco míra výzkumu a vývoje v soukromém sektoru stále zaostává. V roce 2016 byly přijaty Pokyny k reformě politiky vědy a inovací Litvy (Lithuanian Science and Innovation Policy Reform Guidelines) s cílem řešit přetrvávající problémy v oblasti výzkumu a inovací. Za tímto účelem vyzývají k reformě financování institucí výzkumu a vývoje, konsolidaci výzkumných a vysokoškolských institucí, vědeckých center a technologických parků a zvýšení koordinace, monitorování a hodnocení politik. V Litvě došlo k určitému pokroku v podpoře alternativních způsobů financování. To pomohlo ke zřízení řady fondů rizikového a předstartovního kapitálu. Parlament také nedávno předložil zákon o skupinovém investování.
- (18) V posledních letech pravidelně roste počet případů úplatkářství, které jsou předloženy soudu, což ukazuje, že Litva zintenzivnila úsilí v boji proti korupci. V několika důležitých oblastech, jako je zdravotnictví a veřejné zakázky, se však ustanovení proti drobné korupci a korupci na vysoké úrovni ne vždy uplatňují v praxi. Neduhem zdravotnictví je rozšířená praxe přijímání neoficiálních plateb ze strany lékařů. Oblast veřejných zakázek není dostatečně transparentní, zejména na úrovni obcí. Kromě toho, nedostatečná právní úprava týkající se oznamovatelů odrazuje od upozorňování na potenciální nesrovnalosti ve veřejném a soukromém sektoru. Ve svém protikorupčním programu si vláda potírání korupce ve zdravotnictví stanovila za prioritu. Vláda také za účelem snížení rizika korupce a střetů zájmů u veřejných zakázek s nízkou hodnotou stanovila, že veřejní zadavatelé musí na internetu zveřejňovat informace o vypsaných řízeních, vybraných uchazečích a zakázkách, které byly zadány. Přesto je nutné situaci neustále sledovat, aby se zajistilo provádění těchto politik.

- (19) V kontextu evropského semestru 2017 provedla Komise komplexní analýzu hospodářské politiky Litvy, kterou zveřejnila ve své zprávě o Litvě pro rok 2017. Posoudila také program stability z roku 2017 a národní program reforem na rok 2017, jakož i opatření přijatá v návaznosti na doporučení, která byla Litvě adresována v předchozích letech. Vzala v úvahu nejen jejich význam pro udržitelnou fiskální a sociálně-ekonomickou politiku v Litvě, ale také jejich soulad s pravidly a pokyny Unie, neboť celkovou správu ekonomických záležitostí v Unii je třeba posílit tím, že do rozhodování členských států v budoucnu budou zahrnuty vstupy na úrovni Unie.
- (20) Na základě tohoto posouzení přezkoumala Rada program stability z roku 2017, přičemž její stanovisko⁷ je promítnuto zejména do níže uvedeného doporučení č. 1,

DOPORUČUJE Litvě v období 2017–2018:

1. Provádět fiskální politiku v souladu s požadavky preventivní složky Paktu o stabilitě a růstu, což znamená dodržet svůj střednědobý rozpočtový cíl v roce 2018 s ohledem na dočasně povolené odchylky související s provedením systémové důchodové reformy a strukturálních reforem. Zlepšit dodržování daňových předpisů a rozšířit daňovou základnu na zdroje, které méně omezují růst. Přijmout opatření k řešení problému střednědobé fiskální udržitelnosti související s důchodovými dávkami.
2. Řešit nedostatek kvalifikovaných pracovníků prostřednictvím účinných aktivních opatření na trhu práce a vzdělávání dospělých a zlepšit výsledky vzdělávání cestou odměňování kvality ve výuce a vysokoškolském vzdělávání. Zlepšit výkonnost systému zdravotní péče posílením ambulantní péče, prevence nemocí a finanční dostupnosti. Zlepšit přiměřenost záchranné sociální sítě.

⁷ Podle čl. 5 odst. 2 nařízení (ES) č. 1466/97.

3. Přijmout opatření k posílení produktivity zlepšením efektivity veřejných investic a posílením jejich vazby na strategické cíle země.

V Bruselu dne

Za Radu

předseda/předsedkyně
